



Matična razvojna služba za narodne i školske knjižnice Vukovarsko-srijemske županije

Vinkovci, 19. svibnja 2025. godine

NARODNE KNJIŽNICE VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE ANALIZA STANJA DJELATNOSTI ZA 2024. GODINU U ODNOSU NA STANDARD ZA NARODNE KNJIŽNICE U RH (NN 103/2021) (analizirani podatci iz Sustava statističkih podataka o knjižnicama: <https://hk.nsk.hr/>)

1. Podatci o Županiji

Vukovarsko-srijemska županija prostire se na površini od **2454** km². Ukupan broj jedinica lokalne samouprave je **31**, od čega je **5** gradova i **26** općina s ukupno **85** naselja.

Vukovarsko-srijemska županija ima ukupno **143 113** stanovnika, prema Popisu stanovništva 2021. godine. Broj stanovnika se smanjio za **36 408** ili **20,28 %** stanovnika u odnosu na Popis stanovništva 2011. godine kada je u Županiji bilo ukupno 179 521 stanovnik.

Najveći broj stanovnika ima Grad Vinkovci (30 842), a grad s najmanje stanovnika je Otok (4899). Od općina, najveća po broju stanovnika je Ivankovo (6543), a najmanja Lovas (980).

2. Mreža narodnih knjižnica

2.1. Broj i status knjižnica

Ukupno **11** jedinica lokalne samouprave, ili **35 %** od njihovog ukupnog broja, ima **narodnu knjižnicu**, od čega **5 gradova** ili **100 %** od ukupnog broja gradova te **6 općina** ili **23 %** od ukupnog broja općina.

Ukupno je **9** narodnih knjižnica koje su **samostalne ustanove** te **2** knjižnice koje su **područne knjižnice** na temelju ugovora o povjeravanju djelatnosti između općina i drugih knjižnica.

Knjižnice koje su **samostalne ustanove** djeluju u **gradovima (5)**: Ilok, Otok, Vinkovci, Vukovar i Županja te **općinama (4)**: Babina Greda, Gunja, Nuštar i Drenovci.

Područne knjižnice djeluju u **općinama (2)**: Lovas (područna knjižnica Gradske knjižnice Vukovar) i Bošnjaci (područna knjižnica Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci).



Tip knjižnica prema *Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj*:

- **VIII. tip** (za područje do 3000 stanovnika): **4 knjižnice** ili 36,4 % - Općinska narodna knjižnica **Babina Greda**, Narodna knjižnica i čitaonica **Bošnjaci** (područna knjižnica), Narodna knjižnica i čitaonica **Gunja** i Narodna knjižnica **Lovas** (područna knjižnica)
- **VII. tip** (za područje od 3001 do 10 000 stanovnika): **5 knjižnica** ili 45,5 % - Općinska narodna knjižnica **Drenovci**, Gradska knjižnica i čitaonica **Ilok**, Narodna knjižnica i čitaonica sv. Benedikta **Nuštar**, Gradska knjižnica **Otok** i Gradska knjižnica **Županja**
- **V. tip** (za područje od 20 001 do 35 000 stanovnika): **2 knjižnica** ili 18,1 % - Gradska knjižnica i čitaonica **Vinkovci** i Gradska knjižnica **Vukovar**.

Na području Vukovarsko-srijemske županije 20 općina nema stacionarnu knjižnicu. Od toga, 5 općina: Gradište, Markušica, Negoslavci, Štitar i Vođinci nemaju nikakvu knjižničnu uslugu, nisu pokrivene ni bibliobusnom uslugom. Razlog tome je nedostatak financijskih sredstava, mali proračuni općina te nerazumijevanje i nezainteresiranost čelnika općina za knjižnične usluge i kulturu uopće.

Bibliobus Vukovarsko-srijemske županije, koji djeluje pri **Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci**, tijekom 2024. godine obilazio je područja 17 općina i 1 grada (ukupno 18 jedinica lokalne samouprave) Vukovarsko-srijemske županije s ukupno 67 stajališta (46 u naseljima i 21 pored škola i vrtića). Od toga, u **15 općina** bibliobus je **jedini oblik djelatnosti** narodne knjižnice. U odnosu na 2023. godinu broj jedinica lokalne samouprave koje obilazi Bibliobus ostao je isti.

Ukupno, u Vukovarsko-srijemskoj županiji **26** jedinica lokalne samouprave na svom području imaju djelatnost narodne knjižnice ustrojenu prema *Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*.

U ukupno **15 općina** ili **58 %** od ukupnog broja općina ili **48 %** od svih jedinica lokalne samouprave knjižnična djelatnost pruža se **isključivo** putem **Bibliobusa**.

Ukupan broj jedinica lokalne samouprave i **sa stacionarnom knjižnicom i Bibliobusom** je **3**, od čega **1 grad** (**Otok** – prigradsko naselje Komletinci) i **2 općine** (**Bošnjaci** i **Nuštar** – općinska mjesta Cerić i Marinci).

Zaključno, u Vukovarsko-srijemskoj županiji ukupno **26** ili **84 %** jedinica lokalne samouprave ima na svom području organiziranu **profesionalnu djelatnost narodne knjižnice** (stacionarne i/ili pokretnu), dok su **5 općina** ili **16 %** jedinica lokalne samouprave **bez profesionalnog oblika knjižnične djelatnosti**: Gradište (2227 st.), Markušica (1773 st.), Negoslavci (983 st.), Štitar (1552 st.) i Vođinci (1634 st.). Navedene općine prema Popisu stanovništva iz 2021. godine imaju manje od 3000 stanovnika što, prema *Zakonu o*



knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19), znači da su dužne povjeriti knjižničnu djelatnosti drugoj knjižnici putem osnivanja područne knjižnice ili uvođenjem stajališta bibliobusa.

2.2. Ogranaci u mreži i drugi ustrojbeni oblici, bibliobusna služba

Ogranke u mreži, njih ukupno **5**, imaju **2** knjižnice: **Drenovci** (3: Ogranak Posavski Podgajci, Ogranak Račinovci i Ogranak Rajevo Selo) i **Vukovar** (2: Ogranak Borovo naselje i Ogranak Sotin).

Ugovornu obvezu imaju **2** knjižnice: Gradska knjižnica i čitaonica **Vinkovci** s Općinom Bošnjaci (1: Narodna knjižnica i čitaonica Bošnjaci) i Gradska knjižnica **Vukovar** s Općinom Lovas (1: Narodna knjižnica Lovas).

Knjižnični stacionar, ukupno jedan, ima **1** knjižnica: **Vinkovci** (1: Knjižnični stacionar u Domu za starije i nemoćne osobe Vinkovci).

Bibliobusna služba Vukovarsko-srijemske županije (pokretna knjižnica) djeluje pri Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci, s **1 bibliobusom** koji ima ukupno **67 stajalište**, od čega 46 u naseljima (u centru mjesta) i 21 u ustanovama (15 pored škola i 6 pored vrtića), na području 18 jedinica lokalne samouprave, točnije 1 grada i 17 općina. Od navedenih, u **15 općina** bibliobusna usluga **jedini je oblik djelatnosti narodne knjižnice**. U 1 gradu (Otok) i 2 općine (Bošnjaci i Nuštar) Bibliobus dopunjuje knjižničnu mrežu.

U odnosu na 2023. godinu broj jedinica lokalne samouprave koje obilazi Bibliobus ostao je isti.

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci je u okviru ESF projekta "Čitanjem do uključivog društva" dobila sredstva i u 2023. godini nabavila **ново bibliobusno vozilo**, koje je zamijenilo staro i dotrajalo vozilo. Staro, dotrajalo vozilo je rashodovano. Novi Bibliobus je, prema Standardu, vozilo **tipa I**, i izrađen je na autobusnom podvozju.

Broj bibliobusnih stajališta je velik te je Bibliobus samo „kulturna vatrogasna mjera“, jer se na svakom stajalištu može zadržati od pola sata do sat i pol vremena svaka dva tjedna, što je nedostavno, ali stanovnicima udaljenog ruralnog područja i to puno znači.

2.3. Pokrivenost područja knjižničnim uslugama

Ukupan broj stanovnika u jedinicama lokalne samouprave koje imaju stacionarnu knjižnicu iznosi 90 847 ili 63 % od ukupnog broja stanovnika Županije, čemu treba pridodati još 44 097 stanovnika u općinama koje obilazi Bibliobus, što iznosi **134 944** ili **94 %** od ukupnog broja stanovnika Županije.

No kad uzmemo u obzir ostala područja, stvarna pokrivenost ipak je manja od navedenih 94 % budući da pojedine jedinice lokalne samouprave imaju veliku prostornu površinu i veći broj naselja a knjižnica djeluje samo u središnjem naselju koje je udaljeno više od 2 km od pojedinih naselja. Takvi su primjerice **Grad Ilok** s naseljima: Bapska (658 st.), Mohovo (183 st.) i Šarengrad (362 st.), **Općina Lovas** s naseljem Opatovac (252 st.). Zatim, na području **grada Vinkovaca** bilo bi dobro organizirati ogranke u pojedinim gradskim



kvarтовима (Borinci, Mala Bosna, Slavija) i prigradskim naseljima (Mirkovci i Vinkovačko Novo Selo).

Uz novo vozilo koje je nabavljeno putem spomenutoga Projekta trebalo bi i dodatno drugo vozilo (npr. bibliokombi) kako bi se prvo (postojeće) vozilo (bibliobus) rasteretilo te bi se tada oba vozila duže zadržavala na pojedinim stajalištima, što bi osiguralo kvalitetnije knjižnične usluge, čime bi se povećao i broj korisnika Bibliobusa.

Najbolje rješenje bilo bi da općine s više od 3000 stanovnika (Ivankovo – 6543 st., Trpinja – 4167 st., Cerna – 3712 st., Borovo – 3555 st., Nijemci – 3526 st., Andrijaševci – 3441 st., Stari Jankovci – 3271 st.) osnuju stacionarnu knjižnicu (jer kako je već navedeno, od 26 općina VSŽ-a, samo 6 ima narodnu knjižnicu). Time bi se Bibliobus rasteretio jer bi obilazio manje područje Županije i duže bi se zadržavao na stajalištima.

Primjeri dobre pokrivenosti područja knjižničnim uslugama su **grad Vukovar** – Gradska knjižnica Vukovar s 2 ogranka i 1 područnom knjižnicom, zatim **općina Drenovci** – Općinska narodna knjižnica Drenovci s 3 ogranka te **grad Otok** i **općine Bošnjaci** i **Nuštar**, gdje se djelatnost narodne knjižnice uspješno nadopunjuje stajalištima Bibliobusa.

3. Prostor i oprema

3.1. Prostor

Ukupan prostor kojim raspolažu narodne knjižnice u Vukovarsko-srijemskoj županiji iznosi **9395 m²** ili **259 %** ispunjenosti Standarda u pogledu prostora prema broju stanovnika.

Od ukupne navedene kvadrature na prostor za korisnike odnosi se **5920 m²** ili **63 %** od ukupnog knjižničkog prostora. Ostatak prostora odnosi se na spremišta, uredske prostore i sl.

U odnosu na 2023. godinu, ukupan prostor knjižnica u Županiji povećao se za 21 m² (proširenje nuštarske knjižnice).

U Županiji 8 knjižnica ili 73 % od njihovog ukupnog broja zadovoljava minimum Standarda veličinom knjižničkog prostora. To su knjižnice u Babinoj Gredi, Bošnjacima, Drenovcima, Gunji, Iloku, Otoku, Vinkovcima i Vukovaru. Preostale 3 ili 27 % ne zadovoljava minimum Standarda. To su knjižnice u Lovasu, Nuštru i Županji.

Posebno teški prostorni uvjeti su u županjskoj knjižnici, koja dijeli zgradu s Hrvatskim radiom Županja i Turističkom zajednicom grada Županje. Unazad nekoliko godina planiralo se iseljenje Turističke zajednice kako bi se taj prostor prenamijenio za potrebe Knjižnice. Time bi Knjižnica proširila svoj prostor, ali to se još nije ostvarilo.

3.2. Oprema



Većina narodnih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji opremljena je funkcionalnim **namještajem** sukladno Standardu, osobito nova vinkovačka knjižnica koja je opremljena i uređena u 2023. godini.

Broj sjedećih mjesta za korisnike je **550**. U odnosu na 2023. godinu ukupan broj sjedećih mjesta za korisnike povećao se za 16. Obzirom da Standard preporučuje 5 sjedećih mjesta na svakih 1000 stanovnika, Standard zadovoljava 10 narodnih knjižnica (Babina Greda, Bošnjaci, Drenovci, Gunja, Ilok, Lovas, Nuštar, Otok, Vinkovci i Županja), dok 1 knjižnica (Vukovar) ne zadovoljavaju minimum propisan Standardom.

Kada je riječ o **računalnoj opremi**, ukupan broj računala u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije iznosi 154, od čega su **64 za korisnike** (od toga, 1 računalo s dodatnom opremom za slijepe i slabovidne korisnike u vinkovačkoj knjižnici) i 90 za zaposlenike. Prosječno to iznosi 14 računala po svakoj knjižnici, odnosno prosječno 6 računala za korisnike te 8 za zaposlenike.

Na **jedno računalo** prosječno dolazi **227** aktivnih korisnika.

U odnosu na 2023. godinu, ukupan broj računala povećao se za 1.

Stanje postojeće računalne opreme u prosjeku je zadovoljavajuće, čemu pridonosi redovito sufinanciranje nabave računalne opreme od strane Ministarstva kulture i medija RH.

U narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije ukupan broj pisača je 22, ukupan broj skenera je 25, ukupan broj fotokopirnih uređaja je 8, ukupan broj multifunkcijskih uređaja je 33, ukupan broj uređaja za samozaduživanje i/ili samorazduživanje (knjigomat) je 6 (u vinkovačkoj i vukovarskoj knjižnici) i ukupan broj ostale opreme je 140 (televizori, projektori, glazbeni instrumenti i sl.).

3.3. Knjižnični programi/sustavi

Narodne knjižnice Vukovarsko-srijemske županije rade u dva knjižnična sustava. U knjižničnom sustavu **ZaKi** rade knjižnice u Bošnjacima, Lovasu, Nuštru, Vinkovcima, Vukovaru i Županji, a knjižnični sustav **Metelwin** imaju knjižnice u Babinoj Gredi, Drenovcima, Gunji, Iloku i Otoku.

Na dan 31. prosinca 2024. godine narodne knjižnice Vukovarsko-srijemske županije imale su ukupno **334 213** kataložnih zapisa. U 2024. godini izrađeno je 14 601 novih kataložnih zapisa, od kojih je 1759 samostalno izrađeno te 12 842 zapisa preuzeto.

4. Knjižnična građa



4.1. Stanje

Narodne knjižnice Vukovarsko-srijemske županije imaju ukupno **494 236** svezaka **knjiga**, odnosno 363 % ostvarenosti Standarda. Od ukupnog broja svezaka knjiga samo su 2 knjige koje su nastale do 1850. godine i nalaze se u fondu Gradske knjižnice Vukovar. U odnosu na 2023. godinu, ukupan broj svezaka knjiga povećao se za 7315 svezaka ili 1,5 %.

Minimum Standarda u broju knjiga koji iznosi od 1 do 3 knjige po stanovniku, ovisno o tipu knjižnice, zadovoljava ukupno 9 knjižnica ili 82 % dok 2 knjižnice ili 18 % ne zadovoljava predviđeni minimum Standarda. Knjižnice koje ne zadovoljavaju minimum Standarda novije su knjižnice u Bošnjacima i Nuštru.

Ako podatak o broju knjiga usporedimo s podatkom o **otpisu u 2024.** godini, koji iznosi ukupno 11 189 svezaka ili 2,3 %, od dopuštenih 5 % godišnje prema *Pravilniku o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe* (NN 27/2023), vidljivo je da knjižnice u nedovoljnoj mjeri otpisuju dotrajalu i zastarjelu knjižnu građu.

Vezano uz knjižnične zbirke, sve, osim jedne narodne knjižnice (Lovas), imaju **zavičajnu zbirku**. U zavičajnim zbirkama nalazi se ukupno **16 443** jedinica građe, od čega **14 741** svezak knjiga i **1702** jedinice ostale vrste građe.

Ukupan broj svezaka **časopisa** u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije iznosi **2134**. Pri tom valja napomenuti da periodiku inventarizira 5 knjižnica (Babina Greda, Drenovci, Gunja, Vinkovci i Vukovar) ili 45 % od ukupnog broja knjižnica. Najveći dio časopisa inventarizira se u vinkovačkoj i vukovarskoj knjižnici.

Neknjižne je građe sveukupno u narodnim knjižnicama **15 270** jedinica, od toga audiovizualne građe 9839 jedinica, elektroničke građe 1325 jedinica, igračaka 729 jedinica i ostale građe 3377 jedinica. U odnosu na 2023. godinu, ukupan broj neknjižne građe povećao se za 1035 jedinice ili 7 %.

Postotak neknjižne građe u ukupnom fondu narodnih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije iznosi nešto manje od 3 %.

Digitaliziranu građu posjeduju 4 knjižnice: Drenovci, Vinkovci, Vukovar i Županja. Ukupno je digitalizirano 1145 jedinica, odnosno 688 779,6 MB.

Izorno digitalnu građu posjeduje Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, ima 203 jedinice.

Na dan 31. prosinca 2024. godine narodne knjižnice Vukovarsko-srijemske županije raspolažu s ukupno **511 640** jedinica knjižnične građe, od čega **494 236 svezaka knjiga** ili 97 %, **2134 svezaka periodike** ili 0,4 % što čini ukupno **496 370 svezaka knjižne građe** ili nešto više od 97 % sveukupnog fonda te **15 270 jedinica neknjižne građe** ili nešto manje od 3 %.



4.2. Nabava

4.2.1. Nabava knjiga

Tijekom 2024. godine narodne knjižnice Vukovarsko-srijemske županije nabavile su ukupno **27 949** svezaka **knjiga**. U odnosu na 2023. godinu ukupan broj nabavljenih svezaka knjiga povećao se za 3308 svezaka ili 12 %.

Prema načinu nabave udjeli su sljedeći:

- kupnja: 18 258 ili 65,3 %
- obvezni primjerak 157 ili 0,6 %
- otkup Ministarstva kulture i medija RH: 5160 ili 18,5 %
- ostalo (ostali dar): 4344 ili 15,5 %
- zamjena 30 ili 0,1 %.

U odnosu na 2023. godinu smanjio se udio kupljenih knjiga, a porastao je udio obveznog primjerka i udio ostalog dara te je neznatno porastao udio otkupa MKM-a i udio zamjene.

Ukupno samo 3 knjižnice ili 27 % od njihovog ukupnog broja ostvarilo je minimum Standarda u nabavi knjiga putem kupnje koji iznosi 200 knjiga na 1000 stanovnika: Ilok, Lovas i Vinkovci.

4.2.2. Nabava audiovizualne i elektroničke građe

Audiovizualne i elektroničke građe nabavljeno je ukupno **59** jedinica. U usporedbi s 2023. godinom, radi se o povećanju nabave ove vrste građe za neznatnih 26 jedinica ili 44 %. Unazad nekoliko godina podatci pokazuju da se nabava audiovizualne i elektroničke građe u knjižnicama smanjuje, isto kao što se i posudba spomenute vrste građe smanjuje, odnosno vrlo rijetko se posuđuje. Jedan od razloga je taj što je većina sadržaja (glazba, film...) korisnicima dostupna na internetu te se smanjuje potreba za ovom vrstom građe. Ni jedna knjižnica nije zadovoljila propisani minimum Standarda kupnje 10 jedinica građe na 1000 stanovnika.

Ukupno 9 knjižnica ili 82 % od ukupnog broja knjižnica nije u 2024. godini nabavilo ni jednu jedinicu audiovizualne i elektroničke građe.

4.2.3. Nabava periodike

Ukupno je u svim narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini nabavljeno **182 naslova periodike** (82 inventarizirana + 100 neinventariziranih naslova). Inventarizirane naslove (82), nabavilo je samo 3 knjižnice ili 27 % od njihovog ukupnog broja: Gunja, Vinkovci i Vukovar. Neinventariziranu periodiku nabavljaju sve knjižnice osim Lovasa.

U odnosu na 2023. godinu, bilježi se povećanje broja nabavljenih naslova periodike za 52 naslova ili 29 %.

4.2.4. Nabava igračaka i didaktičkih igara



Ukupno je u svim narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini nabavljeno **222** jedinice **igračaka i didaktičkih igara**. Igračke i didaktičke igre nabavilo je 6 knjižnica (Babina Greda, Bošnjaci, Gunja, Nuštar, Otok i Vinkovci). U odnosu na 2023. godinu ukupan broj nabavljenih igračaka i didaktičkih igara povećao se za 110 jedinica ili 50 %.

4.2.5. Nabava e-građe na prijenosnim medijima

Ukupno je u 2024. godini nabavljeno 2 jedinice e-građe na prijenosnim medijima. Ovu građu nabavljala je 1 knjižnica: Otok.

4.2.6. Prinova e-izvora (digitalizirane građe i e-knjiga)

U narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini građu su digitalizirale samo 2 knjižnice: Vinkovci i Županja. Digitalizirano je ukupno 14 fizičkih jedinica, odnosno 4062 stranice/datoteke, izvan vlastite knjižnice, veličine 19 681 MB. U 2024. godini samo je 1 knjižnica (Vinkovci) bila pretplaćena na 98 naslova pojedinačnih e-knjiga.

4.3. Sredstva za nabavu knjižnične građe

U 2024. godini sredstva za nabavu knjižnične građe u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije iznosila su **317.687,33 €**, što je za 39.860,86 € ili 13 % više u odnosu na 2023. godinu.

Najveći udio u navedenim prihodima čine:

- sredstva Ministarstva kulture i medija RH: 234.228,79 € ili **74 %**
- sredstva osnivača: 44.171,98 € ili **14 %**
- vlastiti prihodi: 24.305,09 € ili **8 %**
- sredstva Vukovarsko-srijemske županije: 8.165,54 € ili **2 %**
- ostali izvori: 6.815,93 € ili **2 %**.

Sredstva Ministarstva kulture i medija RH za nabavu knjižnične građe povećana su u odnosu na 2023. godinu za 31.792,90 € ili 14 % te čine preko polovice ukupnih prihoda za nabavu knjižnične građe. Također povećani su vlastiti prihodi i ostali izvori, dok su sredstva osnivača i Županije smanjeni u odnosu na 2023. godinu.

5. Članstvo

Ukupan broj aktivnih članova u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini iznosio je **14 564** (članovi narodnih knjižnica + članovi Bibliobusa), što predstavlja 10 % cjelokupnog stanovništva Županije, odnosno 11 % stanovnika područja



pokrivenog knjižničnim uslugama uključujući i ona područja koja pokriva Bibliobus, dok minimum Standarda iznosi 18 %. Svega jedna knjižnica zadovoljava navedeni minimum udjela ukupnog stanovništva koji su aktivni članovi lokalne knjižnice: Vinkovci (24 %).

U odnosu na 2023. godinu, ukupan broj članova u Vukovarsko-srijemskoj županiji smanjio se za 24 člana ili 0,2 %.

Prema dobnoj kategoriji članstva, omjeri su sljedeći:

- djeca do 14 godina: 6011 ili **41 %**
- mladi 15-17 godina: 1831 ili **13 %**
- odrasli 18-65 godina: 5790 ili **40 %**
- stariji od 65 godina: 927 ili **6 %**

Broj učlanjenih pravnih osoba je 5.

Od ukupnog broja članova (14 559), prema spolu, njih 8960 ili **62 %** su žene i 5599 ili **38 %** su muškarci.

Broj učlanjenih u pokretnu knjižnicu (Bibliobus) iznosio je 1162 ili nešto manje od 8 % od ukupnog broja učlanjenih u knjižnice. U odnosu na 2023. godinu, broj učlanjenih u Bibliobus smanjio se za 116 članova ili 9 %.

6. Posudba i korištenje

U 2024. godini posuđeno je ukupno **219 408** jedinica knjižnične građe u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije (izvan knjižnice 181 463 jedinice i u knjižnici 37 945 jedinica), što je u odnosu na 2023. godinu povećanje za 32 417 jedinica ili 15 %.

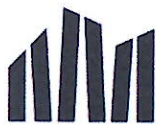
Godišnji obrtaj fonda je 2,4 puta po stanovniku jedinica lokalne samouprave u kojima djeluje stacionarna knjižnica, ali tome treba pridodati jedinice lokalne samouprave koje obilazi Bibliobus i tada je godišnji obrtaj fonda 1,6 puta po stanovniku područja u kojima djeluje stacionarna i/ili pokretna knjižnica. Iskoristivost ukupnog fonda knjižnica Županije je 43 %.

Izvan knjižnice posuđeno je **179 921** svezak knjiga, **982** jedinice audiovizualne i elektroničke građe, **327** jedinica ostale građe, **194** e-knjige i **39** igračaka.

Ukupan broj fizičkih i virtualnih posjeta u knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini iznosio je **721 338** te je u odnosu na 2023. godinu veći za 332 424 posjeta ili 46 %.

Broj fizičkih posjeta korisnika u 2024. godini iznosio je **296 409** te je u odnosu na 2023. godinu veći za 85 731 posjet ili 29 %.

Broj virtualnih posjeta u 2024. godini iznosio je **424 929** te je u odnosu na 2023. godinu veći za 246 693 posjeta ili 58 %.



Međuknjižnična posudba i elektronička dostava dokumenata broji ukupno 111 riješenih zahtjeva, od kojih je 42 zahtjeva zaprimljeno od drugih knjižnica – riješeno je svih 42, zatim 61 zahtjev upućenih drugim knjižnicama – riješeno je svih 61 te 8 zahtjeva za elektronički dostavljenim dokumentima – riješeno je svih 8.

U odnosu na 2023. godinu međuknjižnična posudba i elektronička dostava dokumenata povećala se za 19 zahtjeva ili 17 %.

U narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije riješena su ukupno 22 056 informacijska zahtjeva, od čega samo 6 zahtjeva u sklopu *online* usluge *Pitajte knjižničare* u kojoj sudjeluju informatori Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci.

Broj ukupnih informacijskih zahtjeva veći je za 7 % u odnosu na prethodnu godinu.

7. Programske aktivnosti

U narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije održano je u 2024. godini ukupno **1209** različitih programskih aktivnosti, od kojih 864 ili 71 % za djecu i mlade te 345 ili 29 % za odrasle.

U odnosu na 2023. godinu bilježi se povećanje ukupnog broja aktivnosti za 365 ili 30 %.

Posjetitelja na tim događanjima bilo je ukupno **35 285**, od toga na događanjima za djecu i mlade 16 040 ili 45 % te za odrasle 19 245 ili 55 %.

U odnosu na 2023. godinu, ukupan broj posjetitelja neznatno se smanjio za 83 ili 0,2 %.

U narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini održano je 146 edukacijskih radionica za korisnike u kojima je sudjelovalo 3432 polaznika (od kojih 969 polaznika edukacijskih radionica, 2460 polaznika u obilasku knjižnice uz stručno vodstvo i 3 polaznika na knjižničnim (interaktivnim) *online* modulima za edukaciju).

U odnosu na 2023. godinu bilježi se smanjenje edukacijskih radionica za 472 ili 76 % kao i smanjenje polaznika tim radionicama za 6840 ili 67 %. Razlog velikoga smanjenja vjerojatno je zbog toga što se u 2023. godini vinkovačka knjižnica preselila u novoizgrađenu zgradu i organizirala je obilaske nove knjižnice uz stručno vodstvo svakodnevno, u nekoliko termina dnevno, a u 2024. godini organizirani obilasci znatno su se prorijedili.

8. Zaposlenici

U narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini bilo je ukupno **72** zaposlenika (Ž 61 i M 11) od kojih **71** u ekvivalentu punog radnog vremena. Na **knjižničarskim poslovima** zaposleno je ukupno **56** zaposlenika (Ž 49 i M 7) od kojih **55** u ekvivalentu punog radnog vremena.

U strukturi zaposlenih (72) prevladavaju knjižničari – 35 ili **48,6 %**, potom ostalo osoblje – 16 ili **22,2 %**, knjižničarski tehničari – 8 ili **11,1 %**, knjižničarski suradnici – 7 ili **9,7 %**, ostalo knjižničarsko osoblje – 2 ili **2,8 %**, viši knjižničari – 2 ili **2,8 %**, viši knjižničarski tehničar – 1 ili **1,4 %** i knjižničarski savjetnici – 1 ili **1,4 %**.



U odnosu na 2023. godinu ukupan broj zaposlenika smanjio se za 1.

Standard propisuje da narodna knjižnica treba imati najmanje dva stručna knjižničarska djelatnika, od kojih je najmanje jedan knjižničar, međutim knjižnice u Gunji, Nuštru i Babinoj Gredi imaju samo jednu zaposlenu osobu koja je ujedno i ravnatelj knjižnice. Također, po jedan zaposlenik je i u područnim knjižnicama u Bošnjacima i Lovasu.

9. Proračun i troškovi

Ukupni **prihodi** u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini iznosili su **2.495.754,23 €**. U odnosu na 2023. godinu, prihodi su povećani za 183.473,76 € ili 7 %.

Od navedenog iznosa, na **proračunske izvore** odnosilo se ukupno **2.346.127,68 €**, a udjeli su sljedeći:

- udio osnivača: 1.928.545,36 € ili **82,2 %**
- udio Ministarstva kulture i medija RH: 312.698,84 € ili **13,3 %**
- ostali proračunski izvori: 73.033,48 € ili **3,1 %**
- udio Vukovarsko-srijemske županije: 31.850,00 € ili **1,4 %**.

U odnosu na 2023. godinu bilježi se povećanje sredstava iz svih proračunskih izvora. Ukupno povećanje u odnosu na prošlu godinu iznosi 566.619,32 € ili nešto više od 24 %.

Vlastiti prihodi knjižnica iznose 100.509,84 €, 20 % više u odnosu na 2023. godinu. Iz ostalih izvora knjižnice su uprihodile 49.116,71 €. Vlastiti prihodi čine 4 % ukupnih prihoda, a ostali izvori čine 2 % ukupnih prihoda.

Ukupni **rashodi** u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije u 2024. godini iznosili su **2.416.686,61 €**.

U 2024. godini sredstva za nabavu knjižnične građe u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije iznosila su **317.687,33 €**, što je za 39.860,86 € ili 13 % više u odnosu na 2023. godinu.

Najveći udio u navedenim prihodima čine:

- sredstva Ministarstva kulture i medija RH: 234.228,79 € ili **74 %**
- sredstva osnivača: 44.171,98 € ili **14 %**
- vlastiti prihodi: 24.305,09 € ili **8 %**
- sredstva Vukovarsko-srijemske županije: 8.165,54 € ili **2 %**
- ostali izvori: 6.815,93 € ili **2 %**.

Sredstva Ministarstva kulture i medija RH za nabavu knjižnične građe povećana su u odnosu na 2023. godinu za 31.792,90 € ili 14 % te čine preko polovice ukupnih prihoda za



nabavu knjižnične građe. Također povećani su vlastiti prihodi i ostali izvori, dok su sredstva osnivača i Županije smanjeni u odnosu na 2023. godinu.

10. Zaključak

Sagledavajući ukupno stanje narodnih knjižnica u Vukovarsko-srijemskoj županiji, zaključno s 2024. godinom, može se zaključiti sljedeće:

Mreža knjižnica odnosno pokrivenost Županije knjižničnim uslugama na istoj je razini kao 2023. godine. U Vukovarsko-srijemskoj županiji ukupno 84 % jedinica lokalne samouprave ima na svom području organiziranu profesionalnu djelatnost narodne knjižnice (stacionarne i/ili pokretnu), dok su 5 općina ili 16 % jedinica lokalne samouprave bez profesionalnog oblika knjižnične djelatnosti: Gradište (2227 st.), Markušica (1773 st.), Negoslavci (983 st.), Štitar (1552 st.) i Vođinci (1634 st.). Navedene općine prema *Popisu stanovništva* iz 2021. godine imaju manje od 3000 stanovnika što, prema *Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* (NN 17/19), znači da su dužne povjeriti knjižničnu djelatnost drugoj knjižnici putem osnivanja područne knjižnice ili uvođenjem stajališta bibliobusa.

U 2023. godini nabavljeno je novo bibliobusno vozilo, koje je zamijenilo staro i dotrajalo. Vozilo je nabavljeno putem Projekta koji je sufinanciran sredstvima EU-a iz ESF-a (85 % ukupne vrijednosti Projekta) i Državnog proračuna RH (15 % ukupne vrijednosti Projekta). Uz novo vozilo koje je nabavljeno putem spomenutoga Projekta trebalo bi i dodatno drugo vozilo (npr. bibliokombi) kako bi se prvo (postojeće) vozilo (bibliobus) rasteretilo te bi se tada oba vozila duže zadržavala na pojedinim stajalištima, što bi osiguralo kvalitetnije knjižnične usluge, čime bi se povećao i broj korisnika Bibliobusa.

Najbolje rješenje bilo bi da općine s više od 3000 stanovnika (Ivankovo – 6543 st., Trpinja – 4167 st., Cerna – 3712 st., Borovo – 3555 st., Nijemci – 3526 st., Andrijaševci – 3441 st., Stari Jankovci – 3271 st.) osnuju stacionarnu knjižnicu. Time bi se Bibliobus rasteretio jer bi obilazio manje područje Županije i duže bi se zadržavao na stajalištima.

Općina Privlaka (2192 st.) izgradila je novu zgradu u kojoj će u prizemlju smjestiti knjižnicu, a na katu Općinu. U tijeku je javna nabava za opremanje knjižnice namještajem i opremom. Knjižnica u Privlaci djelovat će kao područna knjižnica Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci, a odnosi između Općine Privlaka i vinkovačke knjižnice riješeni su ugovorom (ugovorom povjerena djelatnost).

Kad je riječ o **prostornim uvjetima**, u Županiji 8 knjižnica ili 73 % od njihovog ukupnog broja zadovoljava minimum Standarda. To su knjižnice u Babinoj Gredi, Bošnjacima, Drenovcima, Gunji, Iloku, Otoku, Vinkovcima i Vukovaru. Preostale 3 ili 27 % ne zadovoljava minimum Standarda. To su knjižnice u Lovasu, Nuštru i Županji.

Posebno teški prostorni uvjeti su u županjskoj knjižnici, koja dijeli zgradu s Hrvatskim radiom Županja i Turističkom zajednicom grada Županje. Unazad nekoliko godina planiralo se iseljenje Turističke zajednice kako bi se taj prostor prenamijenio za potrebe Knjižnice. Time bi Knjižnica proširila svoj prostor, ali to se još nije ostvarilo.



Većina narodnih knjižnica, točnije njih 9 zadovoljava Standard po pitanju ukupnog broja jedinica **knjižnog fonda**, dok 2 knjižnice ne zadovoljava predviđeni minimum Standarda. Knjižnice koje ne zadovoljavaju minimum Standarda u broju knjiga novije su knjižnice: u Bošnjacima i Nuštru. Postotak **neknjižne građe** (najveći dio je **AVE građa**) u ukupnom fondu narodnih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije iznosi nešto manje od 3 %. Jedan od razloga je i činjenica da se sve veći broj takvih sadržaja može naći na internetu. **Digitaliziranu građu** posjeduju 4 knjižnice: Drenovci, Vinkovci, Vukovar i Županja, a **izvorno digitalnu građu** posjeduje samo Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci.

Ukupno samo 3 knjižnice ili 27 % od njihovog ukupnog broja ostvarilo je minimum Standarda u **nabavi knjiga** putem kupnje koji iznosi 200 knjiga na 1000 stanovnika: Ilok, Lovas i Vinkovci.

Kada je riječ o **nabavi audiovizualne i elektroničke građe** podatci unazad nekoliko godina pokazuju da se nabava audiovizualne i elektroničke građe u knjižnicama smanjuje, isto kao što se i posudba spomenute vrste građe smanjuje, odnosno vrlo rijetko se posuđuje. Jedan od razloga je taj što je većina sadržaja korisnicima dostupna na internetu te se smanjuje potreba za ovom vrstom građe. Ukupno 9 knjižnica u 2024. godini nije nabavilo ni jednu jedinicu audiovizualne i elektroničke građe.

Kada je riječ o **nabavi periodike**, sve knjižnice, osim knjižnice u Lovasu, nabavljaju periodiku, ali samo 3 knjižnice inventariziraju periodiku: Gunja, Vinkovci i Vukovar. U odnosu na 2023. godinu, bilježi se povećanje broja nabavljenih naslova periodike.

U odnosu na 2023. godinu, **broj članova** narodnih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije smanjio se za 24 člana ili 0,2 %. Minimum Standarda iznosi 18 % i svega jedna knjižnica zadovoljava navedeni minimum udjela ukupnog stanovništva koji su aktivni članovi lokalne knjižnice: Vinkovci (24 %).

Broj učlanjenih u pokretnu knjižnicu, u odnosu na 2023. godinu, smanjio se za 9 %.

Pokazatelji vezani za korištenje bilježe povećanje **broja posudbe knjižnične građe** za 15 % u odnosu na 2023. godinu. Godišnji obrtaj fonda je 2,4 puta po stanovniku jedinica lokalne samouprave u kojima djeluje stacionarna knjižnica, ali tome treba pridodati jedinice lokalne samouprave koje obilazi Bibliobus i tada je godišnji obrtaj fonda 1,6 puta po stanovniku područja u kojima djeluje stacionarna i/ili pokretna knjižnica.

Pokazatelji vezani za **broj posjeta** bilježe povećanje broja fizičkih posjeta za 29 % kao i virtualnih posjeta za 58 % u odnosu na 2023. godinu.

Pokazatelji vezani za **programske aktivnosti** narodnih knjižnica bilježe povećanje ukupnog broja aktivnosti u odnosu na 2023. godinu za čak 30 %, ali broj posjetitelja programskim aktivnostima približno je jednak kao u 2023. godini.

U odnosu na 2023. godinu bilježi se veliko smanjenje edukacijskih radionica, čak za 76 % kao i smanjenje polaznika tim radionicama. Razlog velikoga smanjenja vjerojatno je zbog toga što se u 2023. godini vinkovačka knjižnica preselila u novoizgrađenu zgradu i



organizirala je obilaske nove knjižnice uz stručno vodstvo svakodnevno, u nekoliko termina dnevno, a u 2024. godini organizirani obilasci znatno su se prorijedili.

Kad je riječ o zaposlenicima nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodnu godinu. **Broj zaposlenika** u narodnim knjižnicama Vukovarsko-srijemske županije smanjio se za 1 u odnosu na 2023. godinu.

Tri narodne knjižnice (Gunja, Nuštar i Babina Greda) imaju zaposlenu samo jednu osobu koja je ujedno i ravnatelj knjižnice, iako *Standard* propisuje najmanje dva zaposlenika. Također, po jedan zaposlenik je i u područnim knjižnicama u Bošnjacima i Lovasu.

Ukupni prihodi narodnih knjižnica Vukovarsko-srijemske županije povećani su za 7 % u odnosu na 2023. godinu, a sredstva za **nabavu knjižnične građe** u narodnim knjižnicama povećana su 13 % u odnosu na 2023. godinu.

Voditeljica Županijske matične razvojne službe:
Iva Grković, viša knjiž.



Iva Grković

Dostaviti:

- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Hrvatski zavod za knjižničarstvo
- Ministarstvo kulture i medija RH, Sektor za arhivsku, knjižničnu i muzejsku djelatnost
- Vukovarsko-srijemska županija, Upravni odjel za turizam i kulturu
- narodne knjižnice Vukovarsko-srijemske županije
- arhiva GKVK-a.